

Cauza C-543/21

Rezumatul cererii de decizie preliminară întocmit în temeiul articolului 98 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție

Data depunerii:

31 august 2021

Instanța de trimitere:

Bundesgerichtshof (Germania)

Data deciziei de trimitere:

29 iulie 2021

Recurentă-reclamantă:

Verband Sozialer Wettbewerb e. V.

Intimată-pârâtă:

famila-Handelsmarkt Kiel GmbH & Co. KG

Obiectul procedurii principale

Protecția consumatorului, includerea valorii garanției în prețul de vânzare

Obiectul și temeiul juridic al trimiterii preliminare

Interpretarea dreptului Uniunii, articolul 267 TFUE

Întrebările preliminare

- 1) Noțiunea de preț de vânzare, în sensul articolului 2 litera (a) din Directiva 98/6/CE, trebuie interpretată în sensul că trebuie să includă valoarea garanției pe care consumatorul este obligat să o plătească la cumpărarea de produse îmbuteliate în sticle sau în borcane returnabile?
- 2) În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare:

Articolul 10 din Directiva 98/6/CE autorizează statele membre să mențină o dispoziție derogatorie de la articolul 3 alineatele (1) și (4) coroborat cu articolul 2 litera (a) din Directiva 98/6/CE, precum cea prevăzută la articolul 1 alineatul (4) din Preisangabenverordnung (Regulamentul privind indicarea prețurilor, denumit în continuare „PAngV”), care prevede că, în cazul în care pe lângă prețul unui produs trebuie plătită și o garanție rambursabilă, valoarea acesteia trebuie să fie indicată alături de prețul produsului, fără a le combina într-o sumă totală, sau această dispoziție se opune armonizării complete prevăzute de Directiva 2005/29/CE?

Dispozițiile de drept al Uniunii invocate

Directiva 98/6/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 februarie 1998 privind protecția consumatorului prin indicarea prețurilor produselor oferite consumatorilor (JO 1998, L 80, p. 27, Ediție specială, 15/vol. 04, p. 206)

Directiva 2005/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 11 mai 2005 privind practicile comerciale neloiale ale întreprinderilor de pe piața internă față de consumatori și de modificare a Directivei 84/450/CEE a Consiliului, a Directivelor 97/7/CE, 98/27/CE și 2002/65/CE ale Parlamentului European și ale Consiliului și a Regulamentului (CE) nr. 2006/2004 al Parlamentului European și al Consiliului („Directiva privind practicile comerciale neloiale”) (JO 2005, L 149, p. 22, Ediție specială 15/vol. 14, p. 260).

Directiva (UE) 2019/2161 a Parlamentului European și a Consiliului din 27 noiembrie 2019 de modificare a Directivei 93/13/CEE a Consiliului și a Directivelor 98/6/CE, 2005/29/CE și 2011/83/UE ale Parlamentului European și ale Consiliului în ceea ce privește o mai bună asigurare a respectării normelor Uniunii în materie de protecție a consumatorilor și modernizarea acestor norme (JO 2019, L 328, p. 7)

Directiva 2001/83/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 6 noiembrie 2001 de instituire a unui cod comunitar cu privire la medicamentele de uz uman (JO 2001, L 311, p. 67)

Dispozițiile naționale invocate

Preisangabenverordnung (Regulamentul privind indicarea prețurilor, denumit în continuare „PAngV”), articolul 1

Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb (Legea privind combaterea concurenței neloiale, denumită în continuare „UWG”), articolele 3, 3a, 5a și 8

Prezentare succintă a situației de fapt și a procedurii

- 1 Reclamanta este o asociație care supraveghează interesul membrilor săi de a respecta dreptul concurenței. Pârâta comercializează produse alimentare. Într-un pliant, aceasta a făcut publicitate pentru băuturi îmbuteliate în sticle returnabile și iaurt în borcane returnabile. Garanția nu era inclusă în prețurile indicate, ci era menționată în indicația suplimentară „plus ... € garanție”. Reclamanta apreciază că acest lucru este inadmisibil din cauza nementionării unui preț total și formulează o acțiune în încetare împotriva pârâtei, solicitând rambursarea unei sume forfetare reprezentând cheltuielile de punere în întârziere.
- 2 Landgericht (Tribunalul Regional, Germania) a instituit obligații în sarcina pârâtei conform concluziilor reclamantei.
- 3 În urma apelului formulat de pârâtă, instanța de apel a modificat hotărârea Landgericht și a respins cererea. Prin intermediul recursului, declarat admisibil de instanța de apel, a cărei respingere este solicitată de pârâtă, reclamanta solicită confirmarea hotărârii pronunțate în primă instanță. Admiterea recursului depinde de interpretarea articolului 2 litera (a) și a articolului 10 din Directiva 98/6, precum și de întinderea armonizării complete prevăzute de Directiva 2005/29. Instanța de apel a considerat că acțiunea este neîntemeiată, întrucât, în temeiul articolului 8 alineatul (1) prima teză, al articolului 3 alineatul (1) și al articolului 3a din UWG coroborate cu articolul 1 alineatul (1) prima teză din PAngV, reclamanta nu dispune de o acțiune în încetare. Ar exista îndoieli că prima teză de la alineatul (1) al articolului 1 din PAngV trebuie interpretată în continuare în sensul că prețul total care trebuie indicat în temeiul acestuia trebuie să includă garanția. În orice caz, acțiunea nu poate fi admisă, din moment ce articolul 1 alineatul (4) din PAngV prevede o excepție atunci când, în afară de prețul produsului sau serviciului, este cerută o garanție rambursabilă. Desigur, această dispoziție ar fi contrară dreptului Uniunii Europene și, prin urmare, nu ar mai fi aplicabilă. Totuși, aceasta este încă în vigoare. Obligarea pârâtei ar fi incompatibilă cu principiile statului de drept, în condițiile în care ea s-a conformat acestei dispoziții. Acțiunea în încetare nu ar exista nici împotriva unei omisiuni înșelătoare a indicării prețului total în temeiul articolului 5a alineatul (2) și alineatul (3) punctul 3 din UWG. Dispoziția articolului 5a alineatul (3) punctul 3 din UWG nu ar fi aplicabilă din cauza normelor de rang superior referitoare la indicarea prețurilor prevăzute de Directiva 98/6. Chiar dacă această dispoziție ar fi aplicabilă, concluzia nu ar putea fi diferită de cea care rezultă din aplicarea articolului 3a din UWG, dat fiind că pârâta s-a conformat articolului 1 alineatul (4) din PAngV, de care este ținută. Din cauza acestei din urmă dispoziții, nu ar fi posibil nici să se recurgă, prin intermediul trimerii efectuate la articolul 5a alineatul (4) din UWG, la cerințele în materie de informare prevăzute de Directiva 98/6.
- 4 Motivarea furnizată de instanța de apel nu permite să se excludă existența unei acțiuni în încetare în temeiul articolului 8 alineatul (1) prima teză și alineatul (3)

punctul 2 și al articolelor 3 și 3a din UWG pentru încălcarea primei teze de la alineatul (1) al articolului 1 din PAngV.

Reglementare în temeiul dreptului național și în temeiul dreptului Uniunii

- 5 Potrivit primei teze de la alineatul (1) al articolului 1 din PAngV, orice persoană care oferă consumatorilor, cu titlu comercial sau profesional sau în altă calitate în mod obișnuit, produse sau servicii sau, în calitate de furnizor de produse sau de servicii, face publicitate adresată consumatorilor cu indicarea prețurilor, este obligată să indice prețurile care trebuie plătite, inclusiv taxa pe valoarea adăugată și celelalte componente ale prețului (prețuri totale). Această dispoziție constituie o reglementare a comportamentului pe piață în sensul articolului 3a din UWG (a se vedea hotărârea BGH din 14 ianuarie 2016, pronunțată în cauza I ZR 61/14, GRUR 2016, 516, punctul 12). În măsura în care obligă operatorii economici să indice, cu ocazia comercializării produselor, prețurile totale, inclusiv impozitul pe cifra de afaceri, aceasta se întemeiază pe articolul 1 și pe articolul 2 litera (a), pe articolul 3 și pe articolul 4 alineatul (1) din Directiva 98/6/CE (a se vedea hotărârea BGH din 10 noiembrie 2016, pronunțată în cauza I ZR 29/15, GRUR 2017, 286, punctul 10). Prin urmare, problema dacă pârâta a încălcat prima teză de la alineatul (1) al articolului 1 din PAngV depinde de interpretarea acestor dispoziții ale directivei și, în special, de aspectul dacă o garanție care trebuie plătită la cumpărarea de produse în sticle sau în borcane returnabile trebuie să fie conținută în prețul total.
- 6 Potrivit articolului 3 alineatele (1) și (4) din Directiva 98/6, publicitatea pentru produsele menționate la articolul 1 din Directiva 98/6, și anume produsele oferite de comercianți consumatorilor, trebuie să indice prețul de vânzare atunci când, precum în speță, publicitatea poate reprezenta, în percepția unui consumator normal informat și suficient de atent și de avizat, o ofertă formulată de comerciant de a vinde produsul în condițiile indicate în anunțul publicitar (a se vedea Hotărârea [Curții din 7 iulie 2016, Citroën Commerce], C-476/14, EU:C:2016:527, punctele 28-30). Potrivit articolului 2 litera (a) din Directiva 98/6/CE, expresia „preț de vânzare” desemnează prețul final al unei unități din produs sau al unei cantități date din produs, inclusiv TVA și toate celelalte taxe. Fiind un preț final, prețul de vânzare trebuie în mod necesar să includă elementele inevitabile și previzibile ale prețului, elemente care sunt în mod obligatoriu suportate de consumator și care constituie contraprestația pecuniară a achiziționării produsului în cauză (Hotărârea [Curții din 7 iulie 2016, Citroën Commerce], C-476/14, EU:C:2016:527, punctul 37). Nu rezultă de aici în mod clar dacă prețul de vânzare, în sensul articolului 2 litera (a) din Directiva 98/6, trebuie să conțină și garanția care trebuie plătită de consumator la cumpărarea de produse în sticle sau în borcane returnabile, acest aspect făcând obiectul primei întrebări preliminare.

Prezentare succintă a motivării trimiterii preliminare

- 7 Potrivit unei opinii reținute de Landgericht, valoarea garanției face parte din prețul de vânzare în sensul articolului 2 litera (a) din Directiva 98/6. Potrivit acestei instanțe, garanția rambursabilă în sensul articolului 1 alineatul (4) din PAngV reprezintă un element inevitabil și previzibil al prețului, care trebuie suportat în mod obligatoriu de consumator și care, potrivit jurisprudenței Curții de Justiție a Uniunii Europene, face, așadar, parte din prețul de vânzare în sensul articolului 2 litera (a) din Directiva 98/6. Rambursarea valorii garanției cu ocazia restituirii recipientului nu s-ar opune acesteia, cu atât mai mult cu cât cumpărătorii percep adesea negativ costurile și eforturile de restituire.
- 8 Potrivit unei alte opinii, articolul 2 litera (a) din Directiva 98/6 trebuie interpretat în sensul că valoarea garanției nu face parte din prețul de vânzare. Care elemente ale prețului trebuie atribuite prețului total se stabilește, în principiu, din perspectiva publicului-țintă, care este obișnuit de mulți ani ca garanția pentru sticlă să fie indicată separat alături de prețul total al produsului. Garanția nu ar constitui nici un element de preț care trebuie plătit cu titlu de contraprestație pentru produs, ci o simplă garanție în interesul (re)utilizării ambalajului, care, în plus, nu ar reprezenta o sarcină economică care să greveze (în mod permanent) clientul. Consumatorul ar vrea, de obicei, să știe care este prețul pe care trebuie să îl plătească pentru produs, iar nu să trebuiască să calculeze „adevăratul” preț. În cazul în care garanția ar fi inclusă în prețul de vânzare, acesta ar constitui, în plus, temeiul indicării prețului de bază în conformitate cu articolul 2 din PAngV, așadar indicarea prețului per unitate de măsură în conformitate cu articolul 3 alineatele (1) și (4) din Directiva 98/6, și ar face mai dificilă comparabilitatea prețurilor de bază ale băuturilor în tipuri diferite de ambalaje returnabile și valori diferite ale garanției.
- 9 Instanța de trimitere consideră că prima abordare este mai convingătoare. Aceasta corespunde opiniei reținute de instanța de trimitere încă înainte de intrarea în vigoare a Directivei 98/6/CE cu privire la articolul 1 alineatul (1) prima teză din PAngV. Pentru interpretarea articolului 2 litera (a) din Directiva 98/6, nu poate fi determinant aspectul dacă, ca urmare a dispoziției articolului 1 alineatul (4) din PAngV, consumatorii din Germania sunt obișnuiți de mai mulți ani ca, pe lângă prețul total al produsului, să fie indicată separat garanția pentru sticlă. Directiva 98/6 trebuie să facă obiectul unei interpretări uniforme în întreaga Uniune Europeană. În opinia instanței de trimitere, o garanție constituie un element inevitabil și previzibil al prețului, care trebuie suportat în mod obligatoriu de consumator și care constituie o parte din contraprestația pecuniară pentru achiziționarea produsului în cauză (a se vedea Hotărârea [Curții din 7 iulie 2016, Citroën Commerce], C-476/14, EU:C:2016:527, punctul 37). În cazul în care consumatorul dorește să achiziționeze o băutură într-o sticlă returnabilă, băutura și ambalajul i se prezintă sub forma unui ambalaj unic în cadrul unei oferte unice, pentru care trebuie să plătească la casă o contraprestație, compusă din prețul băuturii plus garanția. Consumatorul poate achiziționa băutura oferită în ambalajul reutilizabil doar în același timp cu sticla. Însă, de obicei, el dorește – inclusiv în

scopul comparării prețurilor, atât în privința ofertelor concurente, cât și în privința produsului de unică folosință – să știe cât îl costă în mod concret, așadar în total, cumpărătura. Această situație este valabilă, *mutatis mutandis*, și în ceea ce privește indicarea prețului de bază. Această sumă poate fi indicată direct pe baza prețului total, care include garanția. În cazul unei conversii, eventual necesare, la unitatea de cantitate [articolul 2 alineatul (3) din PAngV], este suficient să se țină seama de faptul că garanția rămâne identică. Cu toate acestea, potrivit instanței de trimitere, cerințele privind claritatea și veridicitatea prețurilor prevăzute la articolul 1 alineatul (7) prima teză din PAngV, care își are temeiul în articolul 4 alineatul (1) prima teză din Directiva 98/6 [a se vedea de asemenea considerentul (2) al Directivei 98/6], impun nu numai indicarea prețului total, ci și defalcarea acestuia în elementele constitutive ale prețului: prețul produsului și garanția.

- 10 În ipoteza în care articolul 2 litera (a) din Directiva 98/6 ar trebui interpretat în sensul că garanția trebuie să fie conținută în prețul de vânzare, se ridică problema dacă statele membre sunt autorizate, în temeiul articolului 10 din Directiva 98/6, să mențină un regim derogatoriu de la articolul 3 alineatele (1) și (4) coroborat cu articolul 2 litera (a) din Directiva 98/6, precum cel prevăzut la articolul 1 alineatul (4) din PAngV, sau dacă acest lucru este contrar obiectivului armonizării complete prevăzut de Directiva 2005/29/CE. Acest aspect constituie obiectul celei de a doua întrebări preliminare.
- 11 În temeiul articolului 1 alineatul (4) din PAngV, în cazul în care, pe lângă prețul produsului sau al serviciului, este cerută de asemenea o garanție rambursabilă, valoarea acesteia trebuie să fie indicată alături de prețul produsului sau al serviciului, fără a le combina într-o sumă totală. Astfel, prin derogare de la articolul 3 alineatele (1) și (4) coroborat cu articolul 2 litera (a) din Directiva 98/6 și cu articolul 1 alineatul (1) prima teză din PAngV, prețul de vânzare nu ar trebui constituit astfel încât să includă garanția, care trebuie plătită la cumpărarea de produse în sticle și borcane returnabile. În temeiul articolului 10 din Directiva 98/6, statele membre nu sunt împiedicate să adopte sau să mențină dispoziții mai favorabile în ceea ce privește informarea consumatorilor și compararea prețurilor, fără a aduce atingere obligațiilor care le revin în temeiul Tratatului de instituire a Comunității Europene. Directiva 98/6 vizează astfel o apropiere minimă.
- 12 Directiva 2005/29 realizează o armonizare completă, la nivelul Uniunii, a normelor privind practicile comerciale neloiale ale întreprinderilor față de consumatori. Prin urmare, astfel cum prevede în mod expres articolul [3] din Directiva 2005/29, statele membre nu pot să adopte măsuri mai restrictive decât cele definite de această directivă, nici chiar pentru a asigura un nivel mai ridicat de protecție a consumatorilor (a se vedea Hotărârea [din 23 aprilie 2009, VTB-VAB], C-261/07 și C-299/07, EU:C:2009:244, punctul 52 și Hotărârea [din 9 noiembrie 2010, Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag], C-540/08, EU:C:2010:660, punctul 30 și Hotărârea [din 10 iulie 2014, Comisia/Belgia], C-421/12, EU:C:2014:2064, punctul 55). Acest principiu al armonizării complete a fost modificat prin dispoziția de excepție prevăzută la articolul 3 alineatul (5) prima teză din Directiva 2005/29, în versiunea în vigoare până la 6 ianuarie 2020.

Potrivit acesteia, pentru o perioadă de șase ani începând de la 12 iunie 2007, statele membre puteau continua să aplice dispoziții de drept intern, a căror apropiere este reglementată de această directivă, mai restrictive sau mai riguroase decât dispozițiile directivei și care puneau în aplicare directive ce conțineau clauze de armonizare minime. Directiva 2019/2161, intrată în vigoare la 7 ianuarie 2020, a înlocuit această dispoziție de excepție care expirase deja la 12 iunie 2013 cu o nouă dispoziție de excepție (articolul 3 punctul 2 din Directiva 2019/2161). Acest lucru nu modifică deloc demersul de armonizare completă al Directivei 2005/29, nici în versiunea sa modificată prin Directiva 2019/2161. Măsurile naționale mai restrictive de transpunere a unor directive de armonizare minimă nu pot fi sancționate din perspectiva dreptului concurenței, dacă nu se aplică o altă dispoziție (materială) de excepție.

- 13 Domeniul armonizat prin Directiva 2005/29, în sensul articolului 3 alineatul (5) prima teză din vechea versiune a acesteia, vizează, în temeiul articolului 3 alineatul (1) din Directiva 2005/29, practicile comerciale neloiale ale întreprinderilor față de consumatori definite la articolul 5 din această directivă, puse în aplicare anterior, în cursul și ulterior încheierii unei tranzacții comerciale în legătură cu un produs. Articolul 2 litera (d) din Directiva 2005/29 definește practicile comerciale ca fiind orice acțiune, omisiune, comportament, demers sau comunicare comercială, inclusiv publicitatea și comercializarea, efectuată de un comerciant, în legătură directă cu promovarea, vânzarea sau furnizarea unui produs către consumatori. Acestea includ, în principiu, și indicarea prețului de vânzare în publicitate (a se vedea Hotărârea [Curții din 7 iulie 2016, Citroën Commerce], C-476/14, EU:C:2016:527, punctul 43), inclusiv a unei (eventuale) garanții.
- 14 Problema dacă, ținând seama de articolul 3 alineatul (5) prima teză din vechea versiune a Directivei 2005/29, articolul 10 din Directiva 98/6 și armonizarea completă prevăzută de Directiva 2005/29 permit menținerea articolului 1 alineatul (4) din PAngV este controversată. Potrivit unei opinii, articolul 1 alineatul (4) din PAngV face parte din domeniul armonizat prin Directiva 2005/29. Astfel, această dispoziție nu putea fi menținută decât în temeiul articolului 3 alineatul (5) prima teză din vechea versiune a Directivei 2005/29, cu alte cuvinte numai în măsura în care aceasta constituie o dispoziție care, conform articolul 10 din Directiva 98/6, depășește armonizarea minimă realizată de articolul 3 alineatele (1) și (4) din Directiva 98/6, iar, în plus, numai până la sfârșitul perioadei tranzitorii, și anume până la 12 iunie 2013. Întrucât acest moment a trecut, potrivit acestei opinii, articolul 3 alineatul (5) prima teză din vechea versiune a Directivei 2005/29/CE și, prin urmare, armonizarea completă prevăzută de Directiva 2005/29, se opun dispoziției articolului 1 alineatul (4) din PAngV (KG, WRP 2018, 226, 229 [juris punctul 65]). Potrivit tezei contrare, articolul 1 alineatul (4) din PAngV se situează în afara domeniului de aplicare al Directivei 2005/29 și, din această cauză, articolul 3 alineatul (5) prima teză din vechea versiune a Directivei 2005/29 nu se opune menținerii articolului 1 alineatul (4) din PAngV (OLG Köln [Oberlandesgericht, Tribunalul Regional Superior din Köln, Germania], GRUR-RR 2020, 384, 385 [juris punctul 40]).

Instanța de trimitere consideră că prima opinie menționată este mai convingătoare. Opinia contrară pornește de la premisa că dispoziția articolului 1 alineatul (4) din PAngV urmărește de asemenea obiective de politică de mediu, care s-ar afla în afara domeniului de aplicare al Directivei 2005/29 [OLG Köln, GRUR-RR 2020, 384, 385 (punctul 40)]. Potrivit instanței de trimitere, această concluzie nu este întemeiată.

- 15 Dispoziția articolului 1 alineatul (4) din PAngV a fost instituită în 1997 ca reacție la decizia instanței de trimitere „Flaschenpfand I” (Garanție pentru sticlă I”, BGH, GRUR 1994,222). Legiuitorul a considerat că cerința de a indica prețul final ca sumă a prețului băuturilor și a garanției determină o discriminare optică a ambalajelor reutilizabile față de ambalajele de unică folosință, care, la prima vedere, par mai ieftine. Potrivit noii reglementări, consumatorul ar putea compara cu ușurință prețul conținutului. Acest lucru corespunde, de asemenea, eforturilor depuse prin politicile de mediu pentru impunerea ambalajelor reutilizabile.
- 16 Directiva 2005/29 nu exclude în mod expres din domeniul său de aplicare dispozițiile referitoare la protecția mediului. Potrivit articolului 3 alineatul (3) din aceasta, ea „nu aduce atingere dispozițiilor comunitare sau de drept intern în legătură cu sănătatea și siguranța produselor.”
- 17 Instanța de trimitere reține că opinia contrară nu se poate întemeia în mod valabil pe articolul 3 alineatul (3) din Directiva 2005/29. Chiar presupunând că o dispoziție încetează să intre în domeniul de aplicare al Directivei 2005/29 de îndată ce, la baza acesteia, se regăsesc de asemenea – pe lângă aspecte de transparență, de claritate și de comparabilitate a prețurilor de vânzare – aspecte privind sănătatea și siguranța produselor, articolul 1 alineatul (4) din PAngV nu îndeplinește această condiție. Aspectul protecției mediului, care este urmărit prin promovarea unui sistem de reutilizare a ambalajelor, nu privește aspecte de sănătate și de siguranță a produselor. În această privință, a treia teză a considerentului (9) al Directivei 2005/29 face trimitere, cu titlu de exemplu, la alcool, tutun și produse farmaceutice. Norma prevăzută la articolul 3 alineatul (3) din Directiva 2005/29 privește riscurile directe pentru sănătate pe care le prezintă produsele. Astfel de riscuri nu pot fi identificate în privința produselor cu ambalaj returnabil. Potrivit opiniei contrare, articolul 1 alineatul (4) din PAngV nu ar intra în domeniul de aplicare al Directivei 2005/29/CE nici pentru motivul că, în temeiul articolului 3 alineatul (4) din aceasta, chiar Directiva 98/6/CE s-ar afla în afara domeniului de aplicare al Directivei 2005/29. Instanța de trimitere consideră că această concluzie nu este întemeiată.
- 18 Articolul 3 alineatul (4) din Directiva 2005/29 subliniază că, în eventualitatea unui conflict între dispozițiile directivei și „alte norme [ale Uniunii] care reglementează aspecte specifice ale practicilor comerciale neloiale”, acestea din urmă prevalează și se aplică respectivelor aspecte specifice. Această reglementare urmărește, potrivit opiniei contrare, să acorde prioritate dispozițiilor Directivei 98/6 în materia indicării prețurilor produselor. Articolul 3 alineatul (5) din vechea versiune a Directivei 2005/29 nu ar fi (fost) relevant, întrucât era limitat la

„dispoziții [de drept intern,] a căror apropiere este reglementată de prezenta directivă”, care nu era afectat în măsura în care norma privind conflictul de legi prevăzută la articolul 3 alineatul (4) din Directiva 2005/29 era relevantă. Prin urmare, în materia indicării prețului produselor, ar fi în continuare autorizate dispoziții naționale mai favorabile în ceea ce privește informarea consumatorilor și compararea prețurilor, în sensul articolului 10 din Directiva 98/6. Această prioritate, în orice caz, de principiu, în aplicare ar fi confirmată, în Directiva 2005/29, de faptul că numai indicarea prețului unitar prevăzută la articolul 3 alineatul (4) din Directiva 98/6 este menționată la articolul 7 alineatul (5) din Directiva 2005/29 coroborat cu anexa II la aceasta, ca o cerință semnificativă în ceea ce privește informarea prevăzută de legislația Uniunii. Printr-o interpretare *a contrario*, s-ar putea deduce din aceasta că, în ceea ce privește toate celelalte obligații referitoare la indicarea prețului mărfurilor, aplicarea articolului 7 din Directiva 2005/29/CE este exclusă. Această concluzie nu poate fi admisă.

- 19 Domeniul de aplicare al articolului 3 alineatul (5) din vechea versiune a Directivei 2005/29 nu a fost limitat prin articolul 3 alineatul (4) din Directiva 2005/29. Un conflict, în sensul articolului 3 alineatul (4) din Directiva 2005/29, poate fi avut în vedere numai în cazul în care norma (de conflict) face parte din dispozițiile de drept intern a căror apropiere este reglementată de Directiva 2005/29, în sensul articolului 3 alineatul (5) prima teză din vechea versiune a Directivei 2005/29. Dimpotrivă, cele două dispoziții sunt mai degrabă cumulative și reglementează domenii distincte: articolul 3 alineatul (4) din Directiva 2005/29 privește raportul dintre normele de drept al Uniunii (a se vedea Hotărârea [din 13 septembrie 2018, Wind Tre] în cauzele conexate C-54/17 și C-55/17, EU:C:2018:710, punctul 59), iar articolul 3 alineatul (5) din vechea versiune a Directivei 2005/29 reglementează raportul dreptului Uniunii cu dreptul național. Astfel, chiar în ipoteza în care articolul 10 din Directiva 98/6 constituie o reglementare prioritară în raport cu dispozițiile Directivei 2005/29, conform articolului 3 alineatul (4) din aceasta, dispozițiile naționale adoptate în vederea transpunerii articolului 10 din Directiva 98/6, care sunt mai restrictive sau mai riguroase decât cele ale Directivei 2005/29, puteau fi menținute – în temeiul articolului 3 alineatul (5) prima teză din vechea versiune a acesteia – numai până la 12 iunie 2013. În orice caz, există îndoieli că articolul 1 alineatul (4) din PAngV constituie o dispoziție mai favorabilă în ceea ce privește informarea consumatorilor și compararea prețurilor, în sensul articolului 10 din Directiva 98/6. Potrivit instanței de trimitere, aceasta nu este o astfel de dispoziție. Dimpotrivă, aceasta este o dispoziție care face mai dificilă informarea consumatorilor și compararea prețurilor, întrucât le impune să calculeze ei înșiși prețul efectiv plătit.

Necesitatea unei decizii a Curții

- 20 Întrebările adresate cu titlu preliminar sunt determinante pentru soluționarea cauzei. În cazul în care articolul 2 litera (a) din Directiva 98/6 trebuie interpretat în sensul că garanția trebuie inclusă în prețul de vânzare, iar derogarea prevăzută la articolul 1 alineatul (4) din PAngV este inadmisibilă în raport cu articolul 3

alineatul (4) și alineatul (5) prima teză din vechea versiune a Directivei 2005/29 coroborate cu articolul 10 din Directiva 98/6, articolul 1 alineatul (4) din PAngV nu s-ar opune constatării unei încălcări a primei teze de la alineatul (1) al articolului 1 din PAngV. Cu toate acestea, instanța de apel a considerat în mod întemeiat că articolul 1 alineatul (4) din PAngV nu putea fi interpretat în conformitate cu directiva în sensul că ar autoriza obligația indicării unui preț total care să includă garanția. Instanțele naționale sunt obligate să interpreteze dreptul intern cu ajutorul metodelor de interpretare recunoscute, în măsura posibilului în lumina textului și a finalității directivei în cauză, pentru a atinge rezultatul urmărit de aceasta (a se vedea al treilea paragraf al articolului 288 TFUE). Această obligație de interpretare conformă privește toate dispozițiile dreptului național, atât anterioare, cât și posterioare directivei în cauză (a se vedea Hotărârea [din 11 februarie 2021, M.V. și alții], C-760/18, EU:C:2021:113, punctele 65 și 68). Totuși, obligația instanțelor naționale de a se raporta la conținutul unei directive atunci când interpretează și aplică normele relevante de drept intern este limitată de principiile generale de drept, în special de principiile securității juridice și neretroactivității, și nu poate fi utilizată ca temei pentru o interpretare *contra legem* a dispozițiilor de drept național (a se vedea Hotărârea [din 11 februarie 2021, M.V. și alții], C-760/18, EU:C:2021:113, punctul 67).

- 21 Potrivit acestor principii, o interpretare conformă a articolului 1 alineatul (4) din PAngV nu este posibilă. Din modul de redactare, din economia, din finalitatea și din geneza acesteia, dispoziția impune în mod clar că, prin derogare de la articolul 1 alineatul (1) prima teză din PAngV, nu este necesar să se calculeze o sumă totală care să includă garanția. Nu este necesară pronunțarea cu privire la problema dacă, în asemenea împrejurări – astfel cum a considerat instanța de apel – articolul 1 alineatul (4) din PAngV nu este aplicabil. Nu este necesară pronunțarea nici cu privire la problema dacă – astfel cum a considerat în continuare instanța de apel – o normă neaplicabilă din cauza incompatibilității cu dreptul Uniunii ar rămâne totuși valabilă, iar persoana care își face publicitate s-ar putea prevala de aceasta. Dispoziția articolului 1 alineatul (4) din PAngV ar fi contrară dispozițiilor articolului 5a alineatele (2) și (4) din UWG și ar fi nulă în măsura în care acestea impun ca, din prețul unui produs (prețul produsului) și din valoarea unei garanții rambursabile (a garanției), să nu se calculeze o sumă totală.
- 22 Potrivit articolului 5a alineatul (2) prima teză din UWG, constituie un act de concurență neloială omiterea, față de consumator, a unei informații semnificative, de care acesta, în funcție de împrejurări, are nevoie pentru a lua o decizie comercială în cunoștință de cauză (punctul 1), neindicarea acestei informații putând determina consumatorul să ia o decizie comercială pe care nu ar fi luat-o în altă situație (punctul 2). În temeiul articolului 5a alineatul (2) a doua teză din UWG, prin omitere se înțelege de asemenea ascunderea de informații semnificative (punctul 1), furnizarea de informații semnificative într-un mod neclar, incomprehensibil sau ambiguu (punctul 2) și nefurnizarea la timp de informații semnificative (punctul 3). Potrivit articolului 5a alineatul (4) din UWG, sunt considerate semnificative în sensul alineatului (2) de asemenea informațiile de care consumatorii nu pot fi privați în temeiul regulamentelor Uniunii sau în

temeiul legislației naționale de transpunere a directivelor Uniunii privind comunicarea comercială, inclusiv publicitatea și comercializarea.

- 23 De asemenea, în măsura în care articolul 5a alineatul (4) din UWG nu vizează dispozițiile dreptului Uniunii, ci dispozițiile adoptate pentru transpunerea lor, articolul 5a alineatul (4) din UWG transpune totuși articolul 7 alineatul (5) din Directiva 2005/29. În conformitate cu această dispoziție, cerințele în materie de informare prevăzute de dreptul Uniunii sunt determinante. O transpunere insuficientă în dreptul german a unei dispoziții dintr-o directivă, în sensul articolului 7 alineatul (5) din Directiva 2005/29, nu împiedică, așadar, aplicarea articolului 5a alineatul (4) din UWG (a se vedea, în această privință, hotărârea BGH, GRUR 2018,438 punctul 28). În acest context, contrar celor susținute de instanța de apel, este irelevant dacă dispoziția națională de transpunere este în mod deliberat lacunară (a se vedea, în această privință, hotărârea BGH, GRUR 2018,438 punctul 20) sau – astfel cum este cazul în speță – adoptă o normă care derogă în mod expres de la o directivă. În ambele cazuri, dispoziția națională de transpunere se îndepărtează de la directivă într-un mod atât de clar încât o interpretare conformă cu directiva nu este posibilă. Pentru conflictul cu ordinul legislativ prevăzut la articolul 5a alineatul (4) din UWG, de a trata ca fiind semnificative informațiile prevăzute de directive, este irelevant care dintre cele două situații menționate caracterizează norma.
- 24 Obligațiile de informare prevăzute la articolul 3 alineatele (1) și (4) din Directiva 98/6 constituie – potrivit instanței de trimitere – astfel de obligații semnificative în materie de informare, în sensul articolului 7 alineatul (5) din Directiva 2005/29 și, prin urmare, și al articolului 5a alineatul (4) din UWG. Potrivit instanței de trimitere, astfel de obligații semnificative în materie de informare, în sensul articolului 7 alineatul (5) din Directiva 2005/29 și, prin urmare, și al articolului 5a alineatul (4) din UWG, pot fi deduse nu numai din articolul 3 alineatul (4), ci și, în special, din articolul 3 alineatul (1) din Directiva 98/6. Potrivit articolului 7 alineatul (5) din Directiva 2005/29 [articolul 5a alineatul (4) din UWG], informațiile prevăzute de legislația Uniunii privind comunicarea comercială, inclusiv publicitatea sau comercializarea, a căror listă incompletă este prevăzută de anexa II, sunt considerate semnificative. Este adevărat că, în lista din anexa II, este menționată doar obligația de a indica prețul unitar pentru orice reclamă care menționează prețul de vânzare al produselor [articolul 3 alineatul (4) din Directiva 98/6, articolul 2 alineatul (1) a doua teză din PAngV], iar nu obligația – în discuție în speță – de indicare a prețului de vânzare în oferta de produse [articolul 3 alineatul (1) din Directiva 98/6, articolul 2 alineatul (1) prima teză din PAngV]. Chiar și această din urmă obligație vizează, însă, o informație prevăzută de dreptul Uniunii în ceea ce privește comunicarea comercială. Întrucât lista din anexa II este incompletă, faptul că o obligație nu este menționată în mod expres în această listă nu împiedică calificarea acesteia drept semnificativă (a se vedea, în această privință, hotărârea BGH din 28 martie 2019 – I ZR 85/18, GRUR 2019, 641, punctul 32).

- 25 Interdicția, prevăzută la articolul 7 alineatele (1) și (5) din Directiva 2005/29 în coroborare cu lista din anexa II la această directivă [articolul 5a alineatul (4) din UWG], de a nu menționa prețul de vânzare al unui produs, nu este eliminată de obligația, prevăzută la articolul 3 alineatul (1) din Directiva 98/6 [articolul 2 alineatul (1) prima teză din PAngV], de a indica prețul de vânzare al unui produs, întrucât, în această privință, nu există un conflict. Desigur, Curtea de Justiție a Uniunii Europene a statuat că aspectul referitor la prețul de vânzare indicat într-un anunț publicitar precum cel în discuție în litigiul principal este guvernat de Directiva 98/6 și că Directiva 2005/29 nu se aplică acestui aspect, astfel cum prevede articolul 3 alineatul (4) din aceasta (a se vedea Hotărârea [Curții din 7 iulie 2016, Citroën Commerce], C-476/14, EU:C:2016:527, punctul 44 și următoarele). Cu toate acestea, instanța de trimitere interpretează aceste observații în sensul că ele se referă numai la conflictul în discuție în acea cauză, dintre articolul 3 alineatele (1) și (4) din Directiva 98/6 și articolul 7 alineatul (4) litera (c) din Directiva 2005/29 și că aplicabilitatea Directivei 2005/29 nu este exclusă atunci când nu există un conflict cu o reglementare a Directivei 98/6. Existența unui conflict, în sensul alineatului (4) al articolului 3 din Directiva 2005/29/CE, trebuie examinată în raport cu dispoziții concrete (a se vedea Hotărârea pronunțată în cauza C-632/16, EU:C:2018:599, punctele 32-41 și Hotărârea pronunțată în cauza C-363/19, EU:C:2020:693, punctele 55-62).
- 26 În măsura în care Directiva 2005/29, prin articolul 7 alineatul (5) din aceasta, integrează dispozițiile Directivei 98/6, nu există un conflict de legi. În această privință, directivele sunt, mai degrabă, complementare (în ceea ce privește raportul dintre Directiva 2005/29 și Directiva 2001/83, a se vedea Hotărârea pronunțată în cauzele conexe C-544/13 și C-545/13, EU:C:2015:481, punctul 78). Acest lucru rezultă de asemenea din faptul că trimiterea, din cuprinsul articolului 7 alineatele (1) și (5) din Directiva 2005/29 coroborat cu lista din anexa II la aceasta, la articolul 3 alineatul (4) din Directiva 98/6 nu ar avea domeniu de aplicare dacă Directiva 2005/29 ar fi *a priori* inaplicabilă aspectelor reglementate de articolul 3 alineatul (4) din Directiva 98/6. Decizia instanței de trimitere „Hörgeräteausstellung” [„Expoziție de proteze auditive”] (hotărârea din 10 noiembrie 2016 în cauza I ZR 29/15) nu conduce la o concluzie diferită. În această decizie, instanța de trimitere a considerat că acțiunea în încetare formulată nu este justificată nici de încălcarea articolului 1 alineatul (1) prima teză prima ipoteză din PAngV, de articolul 3 alineatul (1) din Directiva 98/6 (hotărârea BGH, GRUR 2017, 286, punctele 7-12), nici de omiterea unei informații semnificative în sensul articolului 5a alineatul (2) din UWG, respectiv al articolului 7 alineatul (1) din Directiva 2005/29 (hotărârea BGH, GRUR 2017, 286, punctul 15). În motivarea acestei din urmă hotărâri, instanța de trimitere s-a întemeiat, făcând referire la Hotărârea Curții în cauza C-476/14 (EU:C:2016:527, punctul 44 și următoarele), pe faptul că Directiva 98/6 prevalează asupra Directivei 2005/29, în conformitate cu articolul 3 alineatul (4) din aceasta. Astfel, prioritatea în aplicare a dispozițiilor Directivei 98/6 era contrară unui drept de a solicita încetarea întemeiat pe încălcarea dispoziției articolului 5a alineatul (3) punctul 3 din UWG, care avea ca scop transpunerea articolului 7 alineatul (4) litera (c) din Directiva 2005/29. În lipsa unei încălcări a dispozițiilor Directivei 98/6, nu poate fi avut în vedere nici

un drept de a solicita încetarea întemeiat pe încălcarea dispoziției articolului 5a alineatul (4) din UWG, care avea ca scop transpunerea articolului 7 alineatul (5) din Directiva 2005/29.

DOCUMENT DE LUCRU